

VICTOR BRUNCLAIR GEDICHTEN

Bezorgd door Els van Damme en Yves T'Sjoen

Literatuur in Vlaanderen
1900-1950

ACADEMIA
PRESS

Cyriel Buysse *Oorlogsverhalen* ISBN 978 94 014 2139 3 (2014)

Daan Boens *Frontpoëzie* ISBN 978 94 014 2140 9 (2014)

Joris Vriamont *Proza* ISBN 978 90 382 2579 1 (2016)

Uitgeverij Academia Press
Prudens Van Duyseplein 8
9000 Gent
België

www.academiapress.be

Uitgeverij Academia Press maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediodivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

ISBN 978 90 382 2664 4
D/2016/4804/194
NUR 306

Victor Brunclair
Els van Damme & Yves T'Sjoen (red.)
Gedichten
Gent, Academia Press, 2016, 288 p.

Boekverzorging: Stéphane de Schrevel
Coverfoto: Letterenhuis

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt
© Erven Victor J. Brunclair, Els van Damme & Yves T'Sjoen
© Nawoord: Anneleen de Coux

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

De dwaze ronschouw — 7

Sluiereffekten — 93

Camera lucida — 167

Openbare spreekcel — 195

Nawoord (Anneleen de Coux) — 267

Editieverantwoording — 285

DE DWAZE RONDSCHOUW

[1926]

HET VUURWERK

I

Ziener is elk mens onbewust naar 't wonder van de magiër
daar omheen is de stad wonderenblind
Geel ballen lantaarns hun ziek betrachten
het plein-hart rond
Het lach-scherzo allerwegen is een koddige faun
die scherp de lilaschemering schond

Ebbe vloed heen en weerkeer
zuiver ritme innerlike vree
bezielt zich het avondbeeld in kalme handeling
het square vloeit vol agaat: voor stille kinderen het beloofd
[godsgebied
dat vervroomt al wat geniet
de warreldans daarrond onthult cherubijnen in hemelwandeling.

In de massa ging ieders identiteit verloren
Eén golfslag heeft alle roerselen doorhuiverd
tremolo van de trem, grotesk autotoeten, volksfanfare, kinoschel,
[slenter over kiezel en asfalt
alles tot opperste gemeenschap gezuiverd
die boven het plein opgeeft, o raadsel van het ondoorschouwd
[sfinxgelaat
een onvatbaar stemmingsanonymaat
wonderteken niet te lezen
veelkleurig in schijn, één in wezen

II

Plein! Akkumulator van aandriften groots reservoir
Begoocheling, hartstocht, hoop, duizenderlei verlangens en wensen
vervloeien tot eenheid in wisselstroom
ieder strand wordt bespoeld
de kartelrots van 't alledaags bestaan, glinsteroevers in droom
Er is mengeling van essensen

In die kroes alles kompakt

Iedere zielsgestalte
de avond ingedreven
en herrezen
na haar val
vervluchtigt, niet te tasten, niet te schouwen
in een sentraalwezen
dat nergens is en overal

Zo, uit alle zielen gelegeerd
zuiver van gehalte
wordt de komplette stemming, 24 karaat
door de stift van een opperst juwelier
tot kostbaar kleinood geciseleerd
elk mens ten sier
boven lampionluister blank en inkarnaat

III

Interpenetrant

dwars klotsen golven van mensen
boven de branding weeft een tremsienjaal door de ontzaggelijke
[zeekantilene
verlangen en belofte: lokzang van sirenen

Niet te vatten nog is de hiëroglief
die houdt het avondlik geheim onbevroed besloten
tot bandeloos losgaat onder lichtgloriole en kaos van kadansen
het wilde heir der verlangens, storm over de verraste schansen
onvoorbereid maar zegezeker, zonder strategie
de zwakke weerstand breekt in de knie
Geweldig offensief!

Een langhaar-poëet bedelt om de gunst van zijn muze-midnette
en weeklaagt sentimenteel in 't enigm van de avond:
Lieve, hoor mijn bee wil mijn begeren stillen
Een auto burlesk als een clown snuit onverhoeds zijn neus uit op
[die idylle

Dwaaltocht der blasés, avontuurlike spekulanten
op de dobbelsteen-kans van het toeval
oude heren aan lage wal
rei van snollen, die hengelen naar klanten
daaraan scheert behoedzaam de scheepmakelaar voorbij
't Vertrek loopt vlot van stapel maar men arriveert met avarij

Driester de kantoorjochies
belust op dubbelzin
en kitteltast van vingeren
nog luidt het motto: doorgang verboden
maar o kamertjeszonde
als een burcht van begeren daagt het hotel
godvruchtig verwelkomt de schel
daar viert men het hoogtij der puberteitsperiode.

Aldoor klimaks der geruchten
deelachtig zijn alle fragmenten, die op een kruisweg
[bondgenootschappelijk het polyfonies verdrag onderschrijven
daarop legt als feeëriek stijgt een lichtkegel
alle rumoer trekt de staart in
voor deze bengaalsvuur-krinolien
de stilte haar zegel

Raketknetter. Fusee
 sierlike spiraal naar het hart der stilte
 knal
 openspatten in leliënval
 korrelfonteinen
 kwistig zaaisel groei tot lichtkelken
 ras verwelken
 Leekt een tuil tuberozen
 ontbloeid uit de wonden van de kruisman op Golgotha
 rouwtrom der salvos alles is volbracht
 wonder herrijst dageraad na de doemnacht
 Koers van kometen wenteling eeuwenoud versneld in momentaan
 albestaan
 planetenregen in de nacht, broos feeëriek als sagen van de heilige
 [graal
 miniatuursterrestelsels kosmos op kleinere schaal
 Mild in lichtrosetten katedraalvree
 Weg. Raketknetter. Fusee.
 Over het plein dwarrelt de vuurmantel van Mefisto
 en zijn lach schatert na in der losbrandingen tremolo

Verwachtingen strak gespannen
in een reuzenboog
tot zich Achillespijl, Hoera! verhief
en trof ginds hoog
't pleinhart dat naar verre stadsbuurten zal verzwerven
ach, na de roes stuikt de fuifromer aan scherven
verknalt als kratereksplief
de finaalbom

Over mensedrom
in bont lichtfestoen
zoeken zich kinopoorten als monden tot een zoen.

HET KOMPAS

Mijwaarts deint het flux van alle gebeuren

Verworpingen

in stroeve boetpij schamel en melaats
naar lafenisdronk en nuttiging der blonde broodbete
zo zijn getogen naar de peiselike rustplaats
mijn geweten
alle ervaringen

Naar de binnengarde

waar de oerkracht wroet der oude Moeder aarde
stort zich het woest doorleefde, kaatst het latent ontwaarde
want in eenklank met de wemeling van buiten
wil ik de wereldbaaierd in mijn open Ik omsluiten

De geest is het richtige kompas

dat loodst uit de noodbranding van wat was
naar de smaragden kustlijn
van wat zal zijn

Kaos ordelik herrezen

onder de scheppingsdrang van mijn gelouterd wezen
zo is de heilige zending: voor de dorstigen, voor hen die ontberen
onzuivere levenswateren tot nektar distilléren

O N M A C H T

Smaragd is in verre kustlijn
de belofte te landen
maar de vloed is zo woest
en machtig werfelt een windhoos
die haar furiën uithoest
over mijn smartelik hoofd

Uit mijn hemel is de poolster gevallen
en vale hoop talmt na
in de late schemer der vuursienjalen
Illusies waren een vals kompas
op deze boot zo broos
met het stuur in de storm verloren
De rand
van het beloofde land
dichtbij weten, o pijniging van het niet genaken
Maalstroom in de zee
niet te bedaren
dolen aldoor, zonder koers te drijven
over het bergland der golven, midden tormenten
de Haven, die daagt een open lach vol vree
als goddelike bestemming op de boeg prenten
Wee ik kan niet overvaren!

BOETELING VOOR DE MADONNA

In de dorre kelk der handen
korrelen mijn tranen dauw.

Is uw aanschijn overaards?
Ik tast vroom naar 't irreëel wederbeeld in mij

Oh ekstaties tegentreden
uw schemer-nis
pelgrim met in boetpij gegorde leden
doorogeld de ziel: missa solemnis

Mocht ik u aanroeren!
Schennis ware de profane tast der handen.

Feesteling bij de dis der brakke gerechten
liet ik ongenuttigd
't opperste manna der ziel.

Doorheen de doemzang der zonden
weent een hobo berouw

Tans wordt de vloek op mijn voorhoofd
tot elyseeise schijnsels vermilderd

Loutering van het ik: eremijt
Zo wijdingsvol uw glorie zingen
lijfelik temptéren door godsvrucht gekastijd
Rooster van pijnigingen.

DE HAVEN

I

Wondere deining heeft onze haven aangedaan
Nog liggen de schepen voor anker maar hoog wast de vloed
en wiegelt de ferry-boats loom in rimpelritmus ter spelevaart

In 't stram gebaar der treurwilgen gebogen
hebben we ons wederbeeld gestolen stil uit het watervlak
en bleef de spiegel bij deze schouwing grauw
Toen het licht brak
was in het Oosten een roze lach voor dit prismenspel
en borreling der koele wel
zo was onbegrijpelijk leed de tere weldaad aan aller ogen
tranendauw

Oeverlijn, smaragdrand overzij
Wij menden onze boot daarheen toen de baren brandden
Ach, bij de landing was de toverring der horizonnen niet nabij!
We waren koene dwazen in onze waan het wezen van de stroom te
[vatten
Hoor door de golvenmuziek onbedaarlik de nimfen schateren
als wij deemoedig de Heer aanroepen
Zuiver onze tocht in zilvertvaart, stil de malle tango onzer sloepen
Kom over de wateren!

Boven ons op Gods weiden diep in eigen onmetelijkheid verloren
een eindelijke stal tegemoet, dwalen wolkenlammeren, blond
[hemelvee
zijn wij de hoeders der pastorale kudde, gaan wij stille herder mee
de schalmei in droeve spelewijs, schalmei uit oeverriet gesneden
zullen wij 't preludium vol klankenregen
hemelzegen
met de schalmei die bazuin werd van aartsengelen
paradijsmuziek in de noodzang der aardse koren strengelen
in het schemerdal beneden?
Loreleyharen van veel vrouwen goudkaskaden druipen in de vloed
met fijne kam van elpenbeen worden alle zonnestralen
[daarin gewarreld

dit is boos bekoren voor de visser
bij avondval in late vaart
want waar hij schemeringsadem diep indrinkt
die aromen aanwaait van begeerlike lijven, libellen in
[spelvermoeide vlucht zo loom
daar glijdt hij ver en laat zijn schamele kluis van leem
de golfslag is beeld van zijn bang verlangen
maar dodelik is het schaduw dalen, stilte wurgt alle passiezangen
en de nacht houdt intocht, blinde vorstin met een vals diadeem
die rooft hem de vertroosting van een droom
onvatbaar en zo zacht
de aloude stroom wendt zijn aanschijn af door de maan bezilverd
[en schaterlacht
Gaan wij stroom op?
Waar de golvenstem een fluistertoon, innig lied op glimming van
[kleurige keien
en haar geweld zich tot zoen plooit voor plumpe nenufars ze
[dwingt tot spelemeien
wordt onze yacht gedragen door de tij
naar zonniger landerij?

De duiker vond broze schelpen
de vaarman 't begoochelingsland van emerald
de visser haalde zijn netten vol wier
geen van alle werd het kruid gegeven
om de geslagen wond te stelpen
en de pijn te stillen die een noodschrei golft op loom land

Niet waar de beemden ronden
een bekken van geluid waar het klanklied valt
uit wakke monden
niet op plagezand
of in weeldetuinen met oasis van verpozen
waar lafenis lokt en dronken praal van rozen
Niet in deze regionen zal ik verwijlen
en de schaduwen saamweven, mijn kleed ten sier

Koen leg ik de lading in mijn boot
Ik ben passagier
o afreis uit het avondland
op de lijn naar de levant
de wind oppermachtig goddelike bondgenoot!

Haven! smis van impulsen! Reuzenaambeeld voor Thor!
 O de magere masten, waren het bezems op sabbat, zo koddig
 [steltenbal
 Bruis op katarakt van geluiden, niagaraval
 nonsens is de nietige klinkklank aan wal
 maar godsvrucht de sombere buikspraak van een elevator!

Midden de versleten slenterstappen der matrozeslop
 de waard streelt zijn ringbaard, dit is donkere tabak
 heeft het leven tovertintelingen in een glas aquavit
 Maar dit is niet de tastbare realiteit der dingen
 Buiten de stemmingzaal waar een droef orkestrion liederen braakt
 [meditatief
 en een bootsmaat gekscheert met zijn aanhalerig lief
 Hurrah! De wereld is één lenteland
 Streaming op de steiger is samenloop
 de wereld rijst gelouterd uit de zonedoop

God lei een lichtzoen op de havenmond
 Toen hebben wij het wezen van de stroom doorgrond
 Niet dweersen van oever tot oever, lome wiegeling zigzag
 door kleurige druppelwaaiers en zonnerag
 Geen opvaart naar landouweronding
 Klief kiel het volle zog ter afreis! Van de bron naar de monding!
 Ontzet als bij watersnood
 deinzen de dijken
 Als de straten uit de stille stad doordropen zijn van avondrood
 Staat stom van aanbidding het Loodswezen na te kijken
 Op neer over de baren gaat onze dans
 de weergalmen van hen die land hielden halen ons in vol feestelijke
 [resonans!

DE GELIEFDE

Waterlelie mijn aanbidding over de lagune
als ik je ogen doorschouw
de wereld joelt uit zijn venetiaans karnaval
o verzinken
overgave
ogen zijn bergwellen die de pelgrim laven
ten zoektocht naar nieuwland schuw na de voorzegging der runen

Ons leven is het grote dubbelspoor
door waaierlandschap naar eindelijk station
er is geen wisselbaan
o saam in horizonnegloor
lichtkus
terminus
vergaan!

Eerst lag je stem vol versleten fluweel
en je lied ging daarover zijn slentergang
nu staat de beiaard stom voor je zilverzang
de nachtegaal dempt zijn valse vokalize
heel de schemerlaan omzwijgt je kralenkeel

Dit verlangen is de shrapnel over stille stad
in grandioze lichtknaal uitgespat
de wolk die nadrijft is een blond engelenhoofd
in dit geweld zij de goede god geloofd

Glasrinkeling in een koffiehuis is het eind van onze lach
Het geluk is nabij, ik voel het hart van alle dingen bereikbaar op
[luttel weg gaans
Mijn aanloop tegen de gedeukte benzienbus
is aanvangsmotief der bruidsmarsj lawaaierig wagneriaans
o eenvoud van de senegaalneger die vol godsvrucht tam tam slaat
dra is mijn hooglied op alle toonladders koen akrobaat!

SYLPHENDANS

Braambos in het boze branden
rimpeling ritsel
regenrag
 Kikker kokas
rondo

Regen rijgt zijn hemelharp
door godsvingeren te stemmen
wak door wind bespeeld
Rilde rietsuizen
droom van witte waterrozen
stille stengels tot lenige lijnen gedeind
Kelk tot wondergelaat ontplooid
sylphen bezilveren nyke naakt
het vale vool
Flets fosforessens
 feeënfest
Mal mengen
bacchanten gevallen engelen
loom lustenspel
droeve droom
 grot glimworm gloor
dwaallicht dwaas
dwarreldansen
draaikolkdansen
dwaallicht dans tot diadeem
 dwaas diadeem
stille waanzinschijn
parse pijn
flets dwaas
Het meer houdt zijn blauwe spiegel voor
 lood dood
 angst
Heer
helder de bodem van 't mysteriemeer
dat ik uitvaar koen ter mirakuleuze vangst

V E R S

Genietingen staan verstorven buiten mij
Ver echovlieden is de naklank in de lokstem van de verzoeker
midden het wulps heuvelland
weeldewelving van passieborsten
ik was een zeer rustiek dorp, tegen de helling aangeveld
Daar éngden nietige kleur en klank
tot schamele lofzang
hemeldank:
goudschemer in 't woudmysterie
dwaze varens, gebeeldhouwd door licht
leeuweriksjubel, windlied
trillers in 't luchtkonsert der zomervogelen

De grootstad ingetreden:
vol lichtschildering hing haar duivels diadeem
geregen uit losse lustlokalen
kwaad kleinood op weemoedslapen
ongebet
Woest wisselspel der lichtbatterijen
pizzicati van een klein orkest uit de bierhalle
zoveel stiftprikken van geeseling op mijn broos lijf gevallen
draaikolk het animo rond mijn zwak hoofd,
mijn gordel is de feeërie der lantaarnrijen

Alle sierselen afgeworpen
waar ik sta, smartgewijd

Wie zijn arme handen doorbeten voelt met nagelwonden
na de kruisiging
zijn stem, een wekroep midden ontwijden
zal verkonden
het diepe wonder:
de barse doornen en hun kruistochtpijn
zijn bloeseming van gelukzaligheid,
en 't klevendig kwijl van troebel plebs uit de laaglanden
de dienstbaren in het veil gareel